

סוגי הנאה וסוגי צחוק בניתוח גירווי צחוק

מארי אן קזאר*

תקציר

רוב התיאורטיקנים שעוסקים בגורמי הצחוק, יסכימו שיש קשר חיוני בין צחוק לבין הנאה. בהצגת גרסתו הזמנית לתיאוריית אי-ההתאמה ב-מפרט נואל קרול (Carroll, 2014: 49 – 50) עלייה בהנאה ו"חוויה של קלות ראש" כדרישות לשעשוע קומי ומדגים את התרחשויות הנחוצות לסוג של הנאה בכל מקרה של גירווי צחוק מוצלח. בהקשר אנושי, נטייה לצחוק עשויה להיות חלק מהכוונה כשאומרים שמישהו נהנה. צחוק עשוי בהחלט להיות מרכיב של הנאה. עם זאת, אם לוקחים בחשבון ז'אנרים שונים של גירווי לצחוק, האם עלינו להתייחס לשעשוע הקומי כאל ההנאה היחידה הכרוכה בו, כפי גרסתו של קרול, או שישנם סוגי הנאה אחרים? אז עולה שאלה אחרת: האם יש קשר בין סוגים שונים של צחוק לבין סוגים שונים של הנאה? מענה לשאלות אלה מחייב בחינה מקרוב של ההנאה ואת האופן בו היא מתבטאת בצחוק.

מאמר זה מתחיל בדיון בתיאורי ההנאה של אפלטון ושל אריסטו. 'הנאה' היא מונח-על לאשכול המילים הקשורות אליו, למשל, שעשוע, עונג, שביעות רצון, שמחה ועליצות. אני משתמשת במבני דפוסים מילוניים כמכשיר האוריסטי ליצירת טקסונומיה של מונחים שונים אלה ולחקירה כיצד הרגשות השונים שמסמלות מילים עשויים לאפיין את ההבדלים הדקים שבין סוגי צחוק שונים.

מילות מפתח: סוגי הנאה; סוגי צחוק; דפוס לקסיקלי

* ד"ר מארי אן קזאר, החוג לפילוסופיה, אוניברסיטת מלטה